

2022 i skovlandbrugets verden

af Julie Rohde Birk, projektleder, Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Da vi i 2017 tog de første spæde skridt ud i skovlandbrugets verden, var der ikke mange, der troede på træerne som en del af det rationelle, effektive landbrug. Det var heller ikke faldet ret mange ind at kompromittere intensiviteten af det moderne landbrug ved at begynde at plante træer i marken. Ikke desto mindre var det, hvad vi så, der var begyndt at ske i udlandet. I England talte mine kollegaer om 25% højere udbytter ved de her træplantninger og i Frankrig hviskede de mig 36% i øret. Skovlandbrug kendte vi naturligvis fra tropisk klima, hvor det i årevis har været et vigtigt redskab for større fødevarerikkerhed og beskyttelse af landbrug mod klimaforandringer. Men pludselig var der landmænd, der lavede skovlandbrug i tempereret klima. I marker som vores, plantede de rækker af træer, og forskerne fulgte dem og var begejstrede. Heldigvis så Fonden for Økologisk Landbrug potentiale i vores idé om at undersøge skovlandbrug til danske landmænd, og med en bevilling derfra var vi i 2018 rigtig i gang. Resten er, som man siger, historie, som fører os til 2022. Og hvilket år, det har været. Jeg er aldrig før blevet kontaktet af så mange kollegaer, der vil arbejde med, studerende, der vil skrive om, og landmænd, der vil lave skovlandbrug. Skovlandbrug er ikke længere den lille fikse idé, det er et seriøst, landbrugsvidenskabeligt fagområde. Og det har potentiale til at revolutionere den måde, vi tænker landbrug på. Det gode skovlandbrug indeholder i sin strukturelle opbygning elementer, der giver plads til naturen, binder kulstof, øger dyrevelfærden, optimerer næringsstofudnyttelsen, forbedrer vandtilgængeligheden og beskytter mod ekstremvejr. Er skovlandbrugsdelen en stor nok del af det samlede landbrug, er der et reelt potentiale for, at skovlandbrug er tiltag nok til at skabe en bedrift, der er i balance på alle disse punkter. Og hvis englænderne og franskmændene har bare en lille smule ret, så kan vi endda tjene penge på det.

2022 markerede halvvejen for projekt ROBUST. Det store flagskib af et forskningsprojekt, der vil bringe os nærmere en afdækning af skovlandbrugets potentialer herhjemme, er gået ind i en fase, hvor resultaterne begynder at vise sig. Center for Frilandsdyr er i fuld gang med at tolke data om kvægets bevægelse i skovsystemer på Ellinglund med henblik på at lære mere om, hvordan træerne bedst bidrager til dyrevelfærden. Vi har også fået analyseresultater af forskellige træarters egnethed som foder. I Frankrig er løvhø udbredt i de tørre sommermåneder, hvor græsset ikke gror, og med klimaforandringerne er det ikke utænkeligt, at vi vil kunne få brug af det herhjemme. Både vinter og sommer. Men det kræver naturligvis, at vi bruger arter, som køerne kan lide det, og at næringsstofsammensætningen er i orden. Det finder vi ud af nu.

På Københavns Universitet er projektets Ph.d. studerende Lisa Mølgaard Lehmann i gang med analyser af næringsstof- og vandkredsløb samt kulstofbinding i træer, ligesom vi i foråret havde specialestuderende August Hermann Søndergaard tilknyttet til at undersøge kulstofbinding i æbler specifikt. Alt sammen helt centrale elementer i udviklingen af skovlandbrug, da de ypperste incitament for samme er de samfundsgavnige effekter og økosystemtjenesterne forbundet med at plante træer i markfladen. Manglende viden om kulstofbinding i skovlandbrugssystemer og med de arter, vi bruger, er en af de store udfordringer i udbredelsen af skovlandbrug. Med Lisa og Augusts arbejde kommer vi det et skridt nærmere.

Også ude hos landmændene har der været travlt i år, hvis vi har fået lavet de sidste skovlandbrugssystemer hos de fire deltagere i ROBUST. Hos Søren og Vibeke Jensen på Nyborggaard åbnede vi allerede dørene op for interesserede ved et vel besøgt åbent hus i

oktober. Her består skovlandbruget af fire parceller med rækker af frugtræer, nøddetræer og bærbuske, brudt af enkelte egetræer og nogle arealer, der er plantet for biodiversiteten med havtorn, slåen, tørst og hyld. Et af designformålene er, at skovlandbruget skal give føde og levesteder til en mangfoldighed af liv. Derfor fik vi Aarhus Universitet til at tælle insekter i inden vi plantede træerne, og senere i forløbet vender forskerholdet tilbage for at registrere udviklingen i biodiversitet.

Også på EU-niveau er der i 2022 sket noget, da hvert medlemsland tidligere på året fik til opgave at definere tilskudsberettigede skovlandbrug. Det ser således ud til, at vi fra 2023 får en tilskudsberettiget kode til i hvert fald en del af de nye skovlandbrug. For definitionen blev ret snæver og vi vil således se eksempler på, at skovlandbrugssystemer skal registreres som noget andet end skovlandbrug, fx lavskov.

Om kort tid går vi ind i endnu et år i skovlandbrugets tegn. Projekter startes inden for alle facetter af skovlandbrug, ikke mindst som europæiske samarbejder, hvor vi puljer vores viden og lærer af hinanden. I Innovationscenter for Økologisk Landbrug er glade for at være med i flere, bl.a. MIXED, der undersøger skovlandbrug og andre blandede landbrugssystemer samt RE-LIVESTOCK, som handler om klimaoptimering af kødproduktioner, bl.a. gennem skovlandbrug. Herhjemme vokser efterspørgslen på viden om skovlandbrug støt blandt landmænd, og vi vil gøre vores ypperste for at holde kommunikationskanalen varm og sende al ny viden jeres vej.

Med ønsker om et godt 2023 – med flere træer.

Kronikken er skrevet som en del af projekt Ny og opdateret viden til økologiske landmænd med støtte fra Promilleafgiftsfonden.

Promilleafgiftsfonden for landbrug